

САНА ОЛОХ

Х а н а т
1931 снл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 98 (5922)

1983 снл. Атырдах ыйын 18 күнэ
ЧЭППИЭР

Сыаната
2 харчы.

ТУС-ТУСПА НӨТҮҮГЭ

1983 снл атырдах ыйын 14 күнүгэр холбо-
луктаах көтүү программанын төлөрүү кэн-
ниттэн «Космос-1443» хараабылы «Салют-
7» «Союз Т-9» орбитальной комплекстан
араарыны ытылынына. Хараабылы араарыны
уонна тэйттинни космонавтар Владимир
Ляхов итиннэ Александр Александров хон-
туруоллаатылар.

«Космос-1443» хараабыл «Салют-7» стан-
цияны кытары 1983 снл кулун тутар 9 күнү-
гэр тиксэтиннэриллибитэ. Холбохуктаах кө-
түү көмүгөр бортоады системалары, кэскил-
лээх космический аппараттар конструкцияла-
рын элементтерин уонна агрегаттарын бөрө-
бүрүккээн көрүүдөр, бөдөт кэммидэрдээх
комплекттары салыйыны ыымааларын чочуйуу
ытылынылар. «Космос-1443» хамсатар ус-
тановкаты, көмүтүнэн пилоттаах комплекс
көтүүтүн траекториятын сүрүннээгин хас
забаны төгүл толоруллубута. «Космос-1443»
хараабылынан «Салют-7» станция үлэлээби-
нин хааччылыгыта уонна научнай чинчийи-
лэри итиннэ эксперименттерин ытылыга наа-
далаах 3 тонна көрүнэ араас таһаары таһа-
рылыгыта.

(ССТА).

Хоптобобо күүлэй тэрилиинэ

Эрилик Эристин аатын
нан совхоз Хоптоботоогу
тэрилиинэтин салалтата
ааспыт баскыһыаннара
от охсууттар күүлэй тэ-
рийдэ. Бу кэлин үгэс
буолбут охсуулаах үлэ
бырааһынныгар хадаар-
ы эмэ активнайдык
кытынылар.

Кураан сайынга ууга
тырдыбыт Куохара үрө-
дүн үүнүүлээх ходуһаты-
гар үлэ сарсыарда хол
гурдук 8 чааска садалан-
на. Күнү быһа илин-ка-
лин түсүһүсүт хоннох-
тоох үлэ түмүгэ кичэ 6
чааска таһаарылына.
Ити көм иһигэр 1,39 гек-
тары нэлэһиппит 22 саас-

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

СҮӨҮГЭ КИМ ТӨҥӨ АҢЫЛЫГЫ БЭЛЭМНЭЭТЭ

(АТЫРДАХ ҢЫЫН 17 КҮНҮНЭЭВИ ТУРУГУНАН)

Совхозтар, отделениелар	Үлэһин ахсаана	Охсуу (гектар)	Кэбиһин (тонна)	Синдэс (тонна)	От мөкк- күтэ (тонна)
Карл Маркс	672	11362	5991	603	160
Одьюлуун	289	4303	2179	600	160
Мугудай	210	4037	2053	—	—
Вахсы	185	2172	1757	3	—
Субуруускай	224	5000	3690	600	—
Хатылы	127	2650	1503	350	—
Волтоно	107	2410	2187	250	—
Эр. Эристин	664	9559	5503	700	130
Хоптобо	238	2890	1695	400	130
Хадаар	129	2400	1341	250	—
Хайахсыт	155	2280	1399	50	—
Чакыр	142	2009	1068	—	—
«Чурапчы»	448	6016	4494	330	—
Сылан	242	3160	2339	150	—
Килэги	116	1636	1193	90	—
Арыылаах	90	1220	962	90	—
«Мындааайы»	280	3765	4183	1114	—
Болугур	202	3280	2533	984	—
Соловьев	78	2475	1650	150	—
Орой. үрдүнэн	2308	37702	23861	3347	290

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Ходуһаба ударнай ый салбанар

«Чурапчылар» чулуулар

«Чурапчы» совхоз кө-
лөнөн, илиинэн оттуур
эвенолара быһыл ордук
тэрэһиннээхтик үлэлиил-
лэр. Оройуонга биллэ-
риллибит икки буурдаа-
кынаах нэдиэлэлэргэ
үлэ тэтимэ биллэрдик
күүһүрдэ. Түмүк да он-
нук буолла.

Сезоннаабы былаанын
оройуонга бастакынан
төлөрбүт Д. Д. Трофимов
салайар көлө-илин эвено-
та (Сылан) икки нэдиэ-
лэ 107 тонна оту кэби-
һэн, сылаабы былаанын
35,6 бырыһыан толорон,
оройуонга иккис миэстэ-
тэ тахсан мебель фон-
датынан бириэмийэлэнэ.
Илин эвеноларын куо-

таһаһымыларга үс бас-
такы миэстэ эмэ «чу-
рапчыларга» тигистэ. Сы-
лантан Г. С. Куличкин
эвенога буурдааһынаах
нэдиэлэлэргэ 60 тонна оту
софотуопкалаан бастаан
ССКП райкомун, райсовет
исполкомун Бочуотунай
грамоталарынан наараа-
даланна. «Дружба» эрбин
фондатынан бириэмийэ-
лэнэ. Оттон Арыылаах
отделениетытан Д. Л.
Попов отчуттара 55 тон-
наны кэбиһэн иккис
миэстэни ыллылар. Ки-
нилэргэ мебель фондата
бэрилиинэ эмэ Сылан-
тан И. П. Сивцевтэх 55
тонна оттонон үсүһү ыл-
лылар. Кинилэргэ дойду
устун айанныыр туристи-
ческий путевка аманна.

С. НИКОЛАЕВ.

Буурдааһынаах нэдиэлэлэргэ Субуруускай ааты-
нан совхоз Волтоботоогу отделениетын В. П. Седа-
лицев И салайар көлө-илин эвенога 123 тонна оту
кэбиһэн сезоннаабы былаанын 41 бырыһыан төлө-
рон куоталаһыга оройуонга эрэллээхтик бастаа-
та. Онон барыта 393 тонна оту софотуопкалаан хас
бирди киһитигэр 39,3 тонналанна.

Коллектив бу ситиһитигэр кыдамайыттар Про-
копий Литвинцев уонна Прокопий Эверстов хон-
нохтоох үлэлэрин түмүгэ эмэ баар.

Снимокка: П. Эверстов (хаһас) уонна П. Литвин-
цев үлэ кэмигэр.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотота.

Хатылы нэһилиэгин
пенсционердарын советын
председателинан П. Д.
Федоров талымалыабыттан
үлэ биллэрдик сэргэхсий-
дэ. Быһыл саас эрдэ му-
нахтаан кырдыабастар
совхоз үлэтигэр көмө
онторорго чопчу сорука-
ры туруорунан эбэһээтэ-
листибэ ылыммытара.
Бастаан ходуһа, бурдук
сирдэрин сирдийэтигэр
туруумуттара. 2 кило-
метр усталаах саҥа ба-
на бүтэйи тутан, 1,5 ки-
лометры өрөмүөннээн
туттарбытара. Бааһына
бүтэйдэрин ааннарын

КЫРДЫАБАСТАР КЫЛААТТАРА

кичэйэн онторбут буолан-
нар, быһыл сүөһү кири-
бэтэ. Ол үлэ Ү. С. Нов-
городов, Н. С. Соловьев,
Д. Л. Ершов уо. д. а. кур-
дук нэһилиэк кырдыаба-
стара активнайдык кы-
тыбыттар.

Болугур нэһилиэгин
үлэһиттерин ыгырыла-
рын бири бастакынан
ойоон ветераннар от үлэ-
тигэр тэрэһиннээхтик
кытталлар. 8 киһилээх
эвено тэриллэн үлэлиир.

Кырдыаба механизатор
Н. С. Захаров алдыммыт
шассилартан танган бири
тракторы үлэлэтэн, ходу-
һаба бырааһылыбыт
хаарбах охсору булан,
өрөмүөннээн от оустара
сылдыар. Оттон А. П. По-
пов эмэ бырааһылыбыт
көлө муньардарын то-
бохторун хомуйан муста-
рыга үлэлиир. Эвено
атын чилиэннэрэ илин-
нэн охсоллор. Коллектив
бу күнүгэр 72 тонна бас-

тыт хаачыстыбалаах оту
кэбистэ, албах от бугулу-
нан турар.

Одонньоттор үлэлэрин
тэтимэ мөлтөөбөт. Вы-
ланнаах 80 тонналарын
толорорго эрэллээхтэр.

Эвенога кирибэтэх уон-
ча пенсионер моой от-
тоон күөх быһаҥтан
сөмсөллөр. Кинилэр үгэ-
сэрэ үстүү-түөртүү тонна
оту софотуопкалаатылар.
Одонньоттор билингитэ
ходуһаттан тахсар санаа-
лара суох.

П. ПАРФЕНОВ.

СҮӨҮ КЫСТЫГАР— ТЭРЭЭНИННЭЭХТИК

Общественнай сүөһү кыстыгынын ситиһиннээхтик
туорайынына субу нэм ураты суолталаах. Ааспыт
сылларга сайылыктан кыстыкка кириитэ тэрэһинэ
кыаллыбакка үтү ыама түһүүтэ, сүөһү холлуута
уонна көндүөн өлүүтэ маассабыдык таһаарыл-
лара.

Оройуон совхозтара аһылыгынан орто хааччы-
лыылаах общественнай сүөһү ааспыт кыстыгынын
адрас мөлтөхтүк түмүктээбиттэра. 907 ынах сүөһү
туһата суох өлбүтө, а. э., ол иһиннээх кыстык-
таарар 84 төбөнөн албэх. Былааннаммыт үтү да,
привес да кыайан ылыллыбата. Үтүү валовой
ыаһын графига 83 бырыһыан, государствога тут-
тарыы 93,2 бырыһыан толоруллубуттара. Вороос-
ку орто привес 10 кг итэҕэс ылыллыбыта. Кыс-
тыгы Карл Маркс аатынан уонна Эрилик Эри-
стин аатынан совхозтар быстар мөлтөхтүк туораа-
быттар.

Кыстык хотоннору хаачыстыбалаахтык өрөмүөн-
нээгин ойуччу улахан суолталаах. Маньаха са-
йынны ыйлартан садалаан бастааннай эвенолар
сир ахсын кыаллан тэриллэбитилэр. Үлэ хойутаан,
атырдах ыйыттан эре садаланна.

Билингити туругунан Волтоно отделениетытан
уратыларга 45 киһилээх эвенолар туруоруллубут
курдуктар. Ол эрээри киһини астыоптар түмүк
баара көстүбөт. Холбоур, Вахсы отделениетыгар
капитальнайдык өрөмүөннээхтээх хотон үлэ-
тэ садалана илик. Ону төгө быһыл саҥа үлэ-
кириэхтээх хотон тутуута кыаллыбит туруктаах.

Эрилик Эристин аатынан совхозка балаһыан-
на итинтэн ордуга суох. Совхоз бары отделение-
лэригэр анал эвенолардаах эрээри, бири да өрө-
мүөнө ситиһилибит хотон баара биллэбэт.

«Мындааайы» совхоз парткомун муньаар кыс-
тыкка бэлэмнэни туһунан боппурус бириэмэти-
гэр сөптөөхтүк туруоруллубут. Ол эрээри манна
даһаны үлэ үлэлээбэтэ.

Көстөрүн курдук, бу улахан суолталаах дьыла-
ла миэстэ ыһыттыах дьон туруоруллубуттар.
Онон үлэ көдүүтээх, түмүктээх буоларыгар ир-
дэбили, хомтуруолу күнүгэ күүһүрдүөхкэ эрэ.
Бириэмэ күүһүтэ. Бастакы хаһыннар уонна
тлмнылар түһүлэригэр маньык саргы-саталы
огорон биэрин охсууку онтороро чуолкай. Анал-
лаах эвеноларын төгө бу үлэ-общественность
маассабыт субуотунуукутарынан туһаныахха.

Сүөһү көндүөн өлүүтэ кэники да ыйдарга
аччатыллыбата. Ордук ыарахан балаһыаннаа
аччат сүөһүгэ үскүүр кутталланна. Оройуон совхоз-
тарыгар бос уонна от ыйдарыгар төрөөбүт 522
нырейтан 248-на үһүс, 19-на төрдүс сууртаахтар.
Онон мөлтөхтөрү, ааспыт сылларга курдук, ыал-
ларга биэрен кыстатыы боппуруоһун быһаарыы
эрэйдилэр. Итинник көпсөтинин уталыппакка, субу
күнүгэ ытыахха.

Бичат сүөһү атырдах ыйын 25 күнүн аһарбак-
ка хотоннорго киллэриллэрэ, сылаас аһылыгынан
хааччыллара ситиһиннээхтээх. Ойуччу болдомто
сүөһү, мөлтөх нырейдэргэ ууруллубуттара.

Ааспыт сылларга курдук, ыаньык уонна субан
сүөһү сайылыктан кыстыкка кириитэ алтынны
ый ортотугар тийэ тардыллыта хатыланьа суох-
таах. Ыаньыкы балаһан ыйын 15 күнүгэр, субан
сүөһүгэ 25 күнүгэр хотоннорго киллэрин сору-
та тууар.

Уотар сүөһүнү интенсивнээхтик аһатыны бала-
һан ыйын бастакы күнүгэртэн садалырга бы-
һаарылына.

Кыстыкка кириит бастакы күнүгэртэн итин
аһылыгы уонна ситиһиннээх кичэллээхтик сир-
тоон тэрийин булчуччулаах көрдөбүл. Баар КВ
оһохтору сайылыктартан сүөһүнү кытта тэтигэ кө-
һөрөн көмүгэр туһаныы тэриллээхтээх.

Күһүнү ыйдарга үтү ыаһын мамтаппыт, сүөһү
көндүөн өлүүтүн таһаарбат туһугар хас бирди
маньыксыттан садалаан ферма бостуугар тийэ
тэрэһиннээх буолууну ситиһиннээх. Ыаньык уо-
луутун таһаарбат дьаһаллары олохтоохха.

Общественнай сүөһү кыстыгыгар бары өттүнэн ки-
чэллээхтик бэлэмнэниэххэ, тэрэһиннээхтик ки-
чэллээх.

ССКП НК бэс ыйынаабы (1983 о.) Пленумун уураахтарын — олоххо!

УРУККУ ИТЭБЭСТЭРИ ХАТЫЛААМЫАХХА

Политическай уонна ологическай, маассабай-Олорор сиринэн үлэни экономическай үөрөхтээ-политическай үлэ сорук-тиннар формалынайдык тэрэи дүүллэһингэ ити куолуттар эрэ сыһыан-итэбэстэр толору баалла-наһый баарын, олоххо-рын бөлүстөтүлэр. Сов-активнай позицияны ии-хоз парткомун секретара-тиникэ, үлэ дьонун общес-С. И. Никитин дакылаа-твеннай-политическай уон-тын дүүллэһингэ тилл-на производственный-ха-эппит сельсовет исполко-наабыстыбаннай сорукта-мун председателэ И. Я. тардыыга бочумнаах кө-Чичигинов партийнай түмүктүлөр баалара ССКП боппуруоһугар ураты бол-райкомун XII пленумугар-домитону ууруу наадатын бөлүстөтүлэр. Ордук истэч-бөлүстөтүлэр. Ордук истэч-экономическай билиилэри-чилэргэ марксизм-ленин-үрдүтүнэн Субуруускай ным төрүттэрин үөрэ-патынан совхоз салалта-тингэ улахан болдомто-та соһтөөх тэрийэр үлэ-ууруллуохтаага ыйылын-ни, контуролуу олохтоо-на. Кини этинитигэр хол-ботодун иһин сэмэа тар-боһон туран, отделение-дыллыбыта. Маниа 1 чоп-управляюнда И. И. Яков-чу экономика, 5 комму-лев экономическай, зоо-нистическай үлэ оскуола-ветеринарнай оскуодалар-лара сыл устата сэтэ-куолуттар эрэ тэриллэн-дини-арыстын эрэ кыла-үлэллэһингэ критика-ууларга ылан улахан-лааһыны таһаарыттар. Рабочайдары кытта үлэ-«Сотуртаагыта ытыл-биир көстүүтүнэн дьон-дыбыт партийнай мун-сэорор сиринэн, агитэ-наахха Хатылаах отдел-нанын үлэлэһин буолар-иетин коммунистара Маныаха кэксэ дьаһал-ССКП КК бэс ыйынаабы-лар ылыллыбыттарын үр-(1983 о.) Пленумун тү-дүнэн үлэ сонун форма-мүктөрттөн итинэн Пле-ларын кылларын кыал-нумун ССКП КК Гене-лыбат. Агитаналар түм-ралыай секретара таб. сүүлэртэр үлэһиттери-Ю. В. Андропов этинит-барыларын тардыы мэл-тэн үөскээн тахсар иде-дн кыаллар буолбатах.

С. НИКОЛАЕВ.

ЫЙЫТЫНЫ КУУБҮРДҮӨХХЭ

Промкомбинат таады тин бөдөргөтүүгэ биһиги партийнай тэрилтэ ССКП иннибитигэр улахан со-КК бэс ыйынаабы (1983-руктар туруорулуннулар. с.) Пленумун түмүктэри-Иитэр үлэни тупсарыы-тэн, Пленумга ССКП КК га калын кэксэ уураах-Генералыай секретара-тар ылыллынылар. Пар-таб. Ю. В. Андропов эти-тия Кини Комитетини этиниттэн уонна түмүктэ-Пленумугар аһаан-минээн-һинизэрттэн үөскээн көрүлүнэ. тахсар итинэн партия Оһон сибэастээн тэрилт-райкомун XII пленумун-бит оловун чопчу биір-уураахтарын, олоххо кы-боппуруоһугар, арыгы-ларингэ партийнай тө-лааһыны утары өхсүһуу-рылгэ соруктарын туһу-га, болдомтону күүһүр-нан боппуруоһу көрдө. дүүххэ. Биһиги коллек-Мунунах кыттылаах-тика, бирдинилээн да-тара производственной буолалар, арыгылааһын-былааннар туолууларын туболтоттэра таһаарыла-идеологическай өттүнэ, лар. Ону көмүгэр сирэй-хааччылым ырааһынан дэн-карахтаан дүүүтэ-сүтэ суоһун ыйдылар. туруоруу үкүгэр кыал-Тутуу биритээдэтин стар-лыбат,—диэтэ пилорам-найа П. П. Винокуров-никтар ээноларын сала-ычча ортотугар иитэр йаччы И. И. Сивцев. үлэ көрдөбүлгэ эппит-Кини этинитигэр хол-тэбэттик тэриллэрин, ону бон туран, механик Г. Г. туратыыга көдүүстээх Момастырев бэрээдэк боп-комо наада буолбутун то-пуруоһугар общественнай-нодоһон бөлүстөтө. тэрилтэлэр оруолларын-— Үлэ дьисциплинэ-үрдэтэргэ эттэ.

В. ПАВЛОВ.

ШЕФТЭЭХ СОВХОЗТАРЫГАР ТИИЙЭН

Культурнай-сырдатар учреждениелар сайынны түбүктэре

Карл Маркс аатынан агитбригадада түмүлэн, совхозка быһыл сайын маалыа Мэнэ-Ханалас комсомольскай комитет оройуонугар шефтээр М. (секретарь Любовь Ам-Горькай аатынан совхоз-мосова) салалтатынан кыалдыттаатылар. Он-Культура дьыаларын үлэ-ис, кинилэр Матта, Ва-һитигэрттэн икки агит-лыктаах Тенүлү уонна бригада тэриллэн от хо-Нусораана олохтоохтору-муурутар үлэһини ээно-гар бэйэлэрин уус-уран-ларга сайылыктарга сыл-айымныларын көрдөрдү-дыталаатылар. Ол кур-лард совхозтарын уонна-дук, Бахсыга Ф. Гоголев, оройуоннарын олохторут-Оттон Мутудайга Т. Ва-тан билиһиннэрдилэр. Ва-сильева салайар коллек-рыта 27 сиртэ сылдьан-тиватара 17-лиг тоһканы 300-дөн таһа кинини-хатылар. Оһон ходуһа хааччыдылар. Оһон ходуһа хатылар, сайылык хо-Концертга Бахсытаады-буууттарын, сайылык быһаан үрүлүтэччилэр Культура дьыатин дирек-бийаанын үрүлүтэччилэр-тора Федор Гоголев бэйэ-улахан махталларын ыл-тио мелодияларга тар-дылар. лортобут ырыаларын кө-Ол кэминиттэн совхоз рөөчүлөр улаханньык са-ыччаттара холбоһон, биір

Учууталлар атырдыах ыйынаабы сүбэ мунунахтарын көрсө

КИИИ ҮӨРЭ КӨРӨР ДЬОНО

«Маарыччаан» — итин-ич чахчы астымыт кө-унтүүргэ быһаарылан, ний дьонун ааттаах Ди-сатыы үлэһини-хамсаа-рин орто оскуолатынаабы-стайдылар. Сайын аһсын буоларын-үлэ уонна сыһыалаа-курдук, сорох оһолор-Пети Фокин, Сережа-фермаа тахсыбыттары, Дмитриев уонна да атыт-Ол курдук, Бырыы фер-тар, талбыт курдук, да-матыгар өхсүһү бүтэр-гиттар отчуттар. бит 11 кыыс үлэһини. Күн-дьыл туран биэр-Дамтага 7 үөрэнээччи-дэһинэ былааннарын то-баар, манньахсыттымы-лорорго дьулуһан бу күн-лар. Оһолор бары тустаах-үлэһиннэн үлэһинилэр. былааннарын толорон-үлэһиннэн трактордара-һаллар. Оттон Рома Пе-тохтоло суох ыйыриһэл-нигин (VII кылаас) уонна-дьрин киии истэн, көрөн-Наташа Толстоухова (VI-үөрэр дьоно. 40-нуу ыйройи тутан 24-Таатта биір талыы то-түү, 28-тыы ит приведи-бойугар 10 оһолоох оһу-дыллылар. Илэһи кэминитигэр оһо-руот звенота эмиэ биір-лор, этэргэ дылы, көрү-тупа түбүккэ түһэ сыл-нары көвүлүттөн тутал-дыар. Маниа нуучча ты-лар. Араас күрөхтөһини-ууһуала Одыа Петроһа-лэр, экскурсиялар, о. д. а. ризээччилэр 50 гектар-чингэ быстыбаттык тэ-дэх жергоһуну үүнүү-риллэллэр. тун көрөһөлөр-истэллэр. Чыһыннита үүнүүлөрү ку-Дьаһаа суох. оскуолатын үөрэнээччилэ-Учуутал Алексей Пе-го балаан ыйыт 1 күнүн-трович Захаров 11 үө-көрсө таһаарылаахтык-рэнээччилээх звенота үлэһини төрөөбүт совхоз-кирпиччэ үктүүр. 10-тарыгар күүс-көмө боу-дальахтаах былаанна-ллар, тэрэһиниэхтик-рын толорон, эһин 5 тыһ. сыһыаналлар. Г. КУЗЬМИН.

«СТАРТ-83» ДЬОҢУН КӨМӨТӨ

Сарсыарда айы күнүгэ Виктор Дмитриевич Заха-күлүмүрдүүр Амма өрүс-ров. Кини солбуйааччы-сөрүүн салгынынан сайа-тынан уонна үлэни тэри-охсор кытылыгар зарды-йэччинэн Дмитрий Ни-ка онорор оһолору мын-колаевич Волтунов боу-дааһый бөһүөлэгин оһо-лор. Кинилэр уолаттары-хторо көрөхсин көрө-бокс секциятыгар дьа-лөр. Кинилэр сүүрбэ ал-рыктыыллар. Ону таһы-тыалар. Бу — Чурапчы-нан туһалаахтык сыһ-орто оскуолатын «Старт-ныаналларың, тахсы-83» спортивнай үлэ уон-лаахтык үлэһинилэрин-на сыһыалаа лааһыра. тэрийэллэр. Лааһыр оһолору эт-хаан-«Старт-83» өссө от ыйын-бүтүүтэ 30 тыһ. кирпич-эттүнэ, спордуһан дьа-чэни үктээн «Мындабаа-рыктылар хайысхалаах. йы» совхозка туттарбыта. Оһон былаан толоруллан-Көрнөр аргыстаах оһо-биэрбит тыл кэһилибэк-лор Адам Алааһыгар биэс-кэ, оһолорго үөрүү ула-биритээдэһэн кирпиччэ-хан. Кинилэр дьонуннаах-үктүүлэр. Виригэһиэр-көмөлөрө совхоз быһыл-дэһинэн. Афоня Дьячков-күһүн үлэһэ киллэриэх-скай, Коля Сивцев, Гаяя-тээх объектарыгар туһа-Тытыгыһаев, Вася Гу-ныллыахтара. льяев, Коля Решетников-Бу күнүргэ эдэр спор-С. ПОПОВ, хаһыат общ. көрр. Мьындабаайы.

Роберт Родионов быһыл Якутскай куорат 18 № дээх оскуолатын VI кылааһын ситинилээхтүнэн бүтэртитэ. Кини хаас сайын аһсын Хоптового тах-сан сыһыанар. Быһыл М. М. Кирилин салгылаах-чылаах көлөһини эвенотутар от мунунаахчыһын кыһамнылаахтык үлэһини.

Снимокка: Роберт Родионов от мустарар.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотот.

КЭМИГЭР ДЬААММАТТАН

Оройуоннаабы ит-үүт комбината мөчүрөгү аас-прат икки ыйыгар барыта 424 тый. солк. бородуун-суйаны оторон былаанын толорбого. Ол ийигэр эт уонна арыа курдук сү-дүн бородууксуйалары оторуу туһаанаарынан 69 итиннэ 98 бырыһыан-на тэннэстэ. Эти госуда-рство туттарыы соруда-га эмнэ толоруллубата. Динигэр, бириэмэтигэр дьаһамыт буоллар, со-руда туолар кыахтаах ээ. Совхозтар өттүлөрүт-тэн захайымтыата суох сыһыан баар. Ордук кэ-лэтигэ кэмгэ ый бүтэ-йик күннэригэр эра сүп-сүгүрүү буолар. Ол кур-дук ити эра кэмгэ үүтү туттарыы ланна үрдүүр, өтө туттарыы хампаан-ныата тирөө кэлэр. Бу совхозтар ритмичэйэ суох үлэлээһиннэриттэн таһаарыллар.

Сайыһын миэстэвэ үү-тү тутар пууннары аһар сөптөөх. Совхозтар, хан-нык да технологическай көрдөбүллэри быһымэк-кэ, усулуобуйаны төрий-бөксэ эра, анардастыы

астарарга туруорса сата-һыһына сэмэлэннэхтөөх. 9 арыа сыахтарыа таһы-нан быһыл сайын 6 сэл-перэтордунуруу аһыл-дыбыта. Олор бары кэ-риэстэ сатаһай оһоһуу-лаахтар. Усулуобуйата, суох эраорилэр үүтү ту-тарга күһэллэлэр. Сорох сирдэргэ оһоһоһор мууһу хаһаанар сирдэргэ суох. Дыннэтин нуорма быһыы-тынан 1 тонна үүткэ 1 кубометр муус, ууну ити-тэр аналлаах өһөхтор, сүөгэйи сөйүтэргэ туспа сарай баар буолуохтаах. Ол быһыыга тутуһулаубат. Ол түмүтэр туттарыллар үүт хаачыстыбата мал-тех. Мантан совхозтар салайааччылары сөптөөх түмүгү өһөстөллөрө, дьа-һыны ыһаллара наада. Түмүктөөн өттөххө, СССР ыам ыйынаабы (1982 с.) Пленумун көрдөбүллэрин салаалтага ылан оһоһуу-лар бородууксуйаны ха-тайыһыны тупсарыага уонна киһи хаачыстыба-тын үргэтигэ утумнаах-тык ыларга уолдыста.

Р. СОФРОНОВА,
комбинат экономика.

САГА ТААС ДЬИЭ ДЬЭНДЭЙЭР

Х. М. Аушев салайаач-чылаах биригээдэ быһыл муус устар ыйтан «Сель-холтехника» холбоһук 16 квартираллаах таас дьэ-тин тутта сылдьар. Бу холбоһук үлэһиттэрэ оло-роллоругар аналлаах дьэ-иккилик, үстүү уонна түөртүү хостордоох толо-ру хаачылыыһылаах квар-тиралардаах. буолуога.

Каменщиктар хайы-ыйа иккис мэдиэмэнгэ тиһидилэр. Тутааччылар аһардас от ыйыгар 113 тый. солкуобайдаах үлэни толорон былааннарын

балтараа бүк куоһарды-лар.

— Биһиги биригээдэбит чакчы интернациональ-най: араас омук предста-вителигэра үлэһиттэр, үксүлэрэ эдэрлэр, — динир салайааччылары Халим Магомедович. — Бу дьэ-ин сага дьылаа бүтөрү быһааннаахпыт. Тымныы түһэ илгикэ истигэтин ситэрэн исулэтигэр, мон-тажтааһыныга кэһөрүтө дуулуһабыт. Онон сорук пүт тыһааһынаах.

Биригээдэ «олухтоох аһааччылар таас тутуу үлэ-тигэр үөрэннэлэр. Ол кур-дук, комсомолец Семен Егоров маллар буолбут. Кэһи биһиги бэйэтэ атын хайа баһарар уус-тук үлэни толорор рабо-чайынан биллибит.

Коллектив автокраноп-щик И. Н. Федоров, ка-менщик М. А. Аушев, сварщик Б. В. Золотарев курдук дуулуурдаах бас-чыы үлэһиттэринэн эмнэ киһи туттар.

Н. Оконешников.

Снимоктарга: комсомо-лец Семен Егоров; бири-гээдинер Х. М. Аушев (хатас) коллектив кыт-та.

Автор фотота.

ОТУ САРАЙГА УОННА ХОДУҔАҔА КУУРДУУ НЬЫМАЛАРА

Охсуллубут оту хадьы-малга 3—4—5 күн куур-тахха, от сибирдэ, сыа-ти кыраабыһынан үйтү тардыллан, тохтоон хаа-лар. Күөх окко баар нигэмтэлээх айыһыктар, ытаминнар күн уотугар хампы хаталлар, инэм-талара, туһалара 40—50 бырыһыанга дылы ады-һылар. Сигэ куурбатах күөх оту синкэйдии бу-гулаатааха эбэтэр кэ-бистэххэ, бутул, от иһэ чийэр, кытарар, түүнү-гүрэр, от инэмтэлээх ве-шестолара туһата суох буһан хаалаллар. Ол иһин, наука уонна прак-тика ситиһиллэригэр олоһуран, тыа хаһаайы-стыбатын научнай-чинчи-йэр институтун констрек-торскай бюрота оту ха-дымалга 1—2 күн сара-дыта түһээт, күөхтүү ты-йан таһааран, вентиля-торынан үрдэрэн куурдар сарайы бырайыактаата уонна бэйэтин күүһүнэн тутта.

Сарай уһуна 36, туора-та 18, үрдүгэ 4—5 метр. Сарай ортотугар турар ос-туолбалар икки ардылара 8, кытылыгыр турар ос-туолбалар икки ардылара 3 метр. Биһир метр кэтит-тээх бетоннааһыт муос-тога 60 сантиметрга ти-мирдилибит. 12 салгыа каналла сарайы туора оһо-һулуна. Каналлар икки ардылара 3 метр. Салгыа каналы сабар эрэхээт-кини 20 сантиметр кэтит-тээх, 3 см хадьыһаах, 1,2 метр уһуһаах биэс хап-таһыны ойогоһунан ту-руору саван отоһулау-бут блоктартан хомулуна. Наада буоллаһына ити блоктары биһир киһи уһуу тардан, салгыа ка-налын иһигэр түсүт от сыһыан сыа баһыгар-аһар ыраастыыр. Сарай уһа ойогоһугар, тимир рельсэ устун илиинэн

үтэн, каналтан каналга көһөрүлүө сылдьар 6 центробежной вентиля-тордар туруорулуунулар. Вентилятор салгыа кана-лын кытта биһирэһинэн холбоһор. Бу сарайы кон-структорскай бюро үлэ-һиттэрэ кыһас бириэмэ иһигэр улахан ыһасы-нан туттулар.

Николай Дмитриевич Реев салаалтаах ОПХ синлэстиир звенота оту тутастаабы ходуһаларга трактор косилкатынан обустарар. Куйаас, ку-раан күннэргэ охсуллу-бут оту 3—4 чаас буола-буола боковой кыраабы-лынан сахсатан биэрэн, 1—2 күн иһигэр от си-гин 30—40 бырыһыанга дылы куурдар, субулуур. Субууламмыт оту подбер-шиктаах синлэстиир ком-байнынан хомуттаран 10, —14 сантиметр уһуһаах тыа кырбатан, трактор прицепигэр куттаран ты-йан таһааран сарай иһи-нээби мас решеткага сүөһүкүүр.

Звено 7 киһилээх биһир өссөр, биһир муһулар мас-сынаалаах, 2 МТЗ трак-тордаах, икки оту субуут-тан хомуйан, кырбаан, прицепкэ кутарга туттул-лар синлэстиир комбайн-наах, уонтан таһса кубы-ческой метр сабардам-наах. бэйэтэ сүөһүкүүр прицептөөх Т-150 К мар-уонна сарай иһигэр оту кылаах икки трактордаах кэбигэр погрузчиктаах. Звено атырдык ыйын күүрбэттэн бэйэтэ үүн-нүрбэт күөх маассатыт-тан 3000 тонна синлэһи-угууну саралыа. Онуоха дылы чугастаабы ходу-һаттан 120 тонна кырба-ммыт оту сарайга салгыа каналларын решеткаты-гар кутуохтаах уонна 60-ча тонна 25—30 быры-һыанга дылы куурдуу-ллубут, синкэриг оту сал-

тын киһирбэт буор тран-шеяга симэн, кыһын тонмот, кырбааммыт, үр-дук хаачыстыбалаах оту соботуопкалааһыны бо-руобалаан көрүөхтөөх. Звено үлэтин туох баар араас көрүнгэр коллек-тивнай бөдөрөстө усулу-обуйата оһоһулаа сыл-дьар.

Дыннэтин, салгыа ка-налын решеткатыгар ТХБ-30 эбэтэр ТПЭ-10 маркалаах, салгыаһынан үлэһит пневматическай

Болбойун: сага опыт

транспорттарынан, 10—14 см уһуһаах тыа кыр-бааммыт оту сахсаччы биһир тэһник кутулуох-төөх. Итинник транспор-тер суох буоллаһына, кырбааммыт оту решетка-га илиинэн эбэтэр трак-торнай погрузчиктынан 1,5—2 метр үрдүктээх, 3 метр кэтиттээх тыа биһир тэһник сахсаччы кутулулар. Кураанна күн-нүргэ маннай вентиля-торы түүһүнэн тохтоп-покко үлэлэтиллэр. Он-тон, куурдуулар от үөһэ араһатын сингэ 20—25 бырыһыанга дылы на-мтаадына, синкэтээх күөх оту 1,5—2 метр үрдүктээх араһанан эбии кутан ба-риллэр уонна эмнэ, арда-га суох күннэргэ, түүһүн-нүрбэт күөх маассатыт-тан сыһыбэт буоллаһына, гентилитэри күнүс, сал-гыа кураанаар эра хол-боһор. Итинник, 30—40 бырыһыан синкэтээх күөх оту 1,5—2 метрлээх ара-һанан эбэн, сарай туо-луор дылы куурдуулар. Эска ходуһаттан таһсар от сингэ 30 бырыһыантан намыһах буоллаһына, оту салгыа каналын ре-шеткатыгар сарай үрдү-гэр тийэ биһирдэ кэбигэн сарай иһигэр кэбигэр баран үрдэриллэр. Оту

трактор сырыыта дэбигис буоллун дини, маннай са-рай ортотунаабы канал-лары туһаныллар.

Конструкторскай бюро өмөрбүт бырайыктар оло-һуран, СССР 60 сыла сов-хозка Якутскай куорат сэттэ шефтоһар тэһиттэ-оту куурдар сарайы арыһый атыннык тутан олоххо кыһалар эрэр. Бу сарайга салгыа кана-ла 50 см диаметрдаах үө-һэ өттө хас да сиринэн дьөлө ситиһилибит икки

Оту куурдар сарайы чу-гас ходуһалаах, электри-ческой энергиялаах фер-ма аттыгар тутулуох-төөх. Институт опытной таһаайыстыбатыгар ту-тулуубут сарайга 100—120 тонна кырбаамматах, 150—160 тонна кырбааммыт от киһирэ. Сарайга куурдуу-ллубут оту престэһи баран атын сиргэ муһууохха эмнэ сөн. Оччогуна ити сарай оту куурдар пуун курдук үлэһит. Киһи уонна арбаа уобаластарга 600—800 тонна от киһир сарайын оторолор уонна чугас эргиннээби оту вен-тиляторынан куурдаллар. Сарай аттыгар 400—600 КВА кыамталаах транс-форматорнай подстанция-ны туталлар.

Ардахтаах күннэ, сал-гыа сингэ 75 бырыһыан-тан үрдүк буолаһына оту вентиляторынан үрдэр-дахха от кууруохтаабыр, төттөрү сингирэр. Ол иһин ардахтаах күннэргэ вентиляторга 40—60 КВТ кыамталаах салгыа куур-дар уонна сыһытар элек-трокалориферы эбии хол-боһор. Электрокалори-

фер суох буоллаһына, ар-дахтаах күннэ салгыа каналын решеткатыгар кутулуубут күөх от наһаа сыһыбатын дини 5—6 чаас буола-буола 1—2 мааска вентиляторы хол-боһон, синкэтээх, ардах тү-һэ турар салгыаһынан үр-дэрэн, күөх маассаны со-һутуллар. Киһи темпера-турата 40 кыраадыстан үрдүө суохтаах. Ардах тохтоон салгыа сингэ наптаата да вентиляторы тохтоло суох үлэлэһити-нен, оту куурдубутунан барыллар.

Курааннах куйаас күн-нүргэ оту киһэ хоһут, түүн, эбэтэр саремарда эрдэ обустардахха, ходу-һа оту күнүс биһир тэһник эри-дэхси, түргэһиник куурур. Итинни таһынан, өксөр маасына тракто-рын күнүс муһууута ту-һанар кыах үөскүүр.

ССРС 60 сыла совхоз шефтоһар тэһиттэ ГРЭС өһөрбүт, ардахха баттаһыт оту ходуһага көһө сылдьан куурдар агрегата (тэһилэ) бороу-балаан эрэр. Бу агрегат оһоһутун схемата ман-нык. Трактор прицепигэр 30 киловатт кыамталар диэһилэй электрической станция уонна ТТ-150 маркалаах теплогенера-тор оһордулар. Хадьы-малга 20—40 бырыһыан-на дылы куурдуулубут күөх от, ардах түһэ да турдаһына, бөлүөһэ со-һулла сылдьар элбэх дьөлөһөстөөх турбаларга кэбигиллэр уонна тепло-генераторынан 40 кыраа-дыска дылы салытыллы-быт итин салгыаһынан үрдэриллэр. От сингэ 17 —20 бырыһыанга дылы наптаата да, оту үрдэрэр тимир тубалар тракторы-нан сулбу тардылаллар уонна иккис, үһсө уо. д. а. оттору куурдууга туһа-нылаллар.

Маннык көһө сылдьан итин салгыаһынан үлэ-

динир агрегаты чуолаан ардахтаах күннэргэ эрэ туһаныллыахтаах. Ол курдук, аһардас теплоге-нератор биһир чааска 20 килограмм оттугу сиир. Электростанция эмнэ биһир итиччэ оттугу сизэ. Куйаас, ардах суох күн-нэргэ оту сарайга, эбэтэр ходуһага күн уота сы-һыппыт салгыаһынан үр-дэрэн куурдуу ордук би-рыстаах, судургу, түбүгэ кыра.

Госкомсельхозтехника холбоһуга, совхозтар са-лаастарынан, УВС-10 уонна УВС-16 маркалаах, оту ходуһага көһө сыл-дьан куурдар установка-лары аһалан, атыһалаан эрэр. Биһир звенога 3—4 итинник агрегат уонна көһө сылдьар 60—100 квт кыамталаах дизельнэй электростанция бары-лиэхтээх. Оччогуна зве-но туох баар оттуур отун вентиляторынан үрдэрэн куурдуун сөн. УВС-10 маар-калаах установкага 12, УВС-16 мааркалаах уста-ллагага 18 метр усталаах 6-8 метр үрдүктээх, 4 метр кэтиттээх оту кэбигиллэр. Кэбигилибит от куурда да ити установкалары тракторынан сулбу тар-дан иккис, үһсө уо. д. а. туһаныллар. Механизиро-ваннай звенолар оту куурдар сарайдарынан, көһө сылдьан оту ходу-һага куурдар установка-ларынан дэлэччи хаач-чылаахха, туох баар тех-ника үлэһит ходуһатын барытын сайын саамай итин кураан 20 хонулар оттоон бүтэриэххэ, оһоу-бай үрдүк хаачыстыба-лаах оту оттуохха сөн.

Е. ДАВЫДОВ,
тыа хаһаайыстыбатын научнай-чинчийэр институтун механи-зация отделын сибидиесэ, экономика наука кандидата.

Көдүүстээх препараттар

Сигула. Сүөһү итин-тин уонна ветеринария дэтиннэҕэ научнай-чинчийэр институтун «Сифарм» экспериментальнай, производствен-най лабораторията—дой-дута ветеринарига эм-тир средстволары оҥо-рон таһаарыыга бири-балаан көһүлөөн иһэр предприниме.

Ынахтары ыарыыттан сэрэтиигэ уонна эмтээ-

һингэ туттулар саҥа препараттар бири-дэ-тарин ветеринарига прак-тикага олоххо киллэрин-агардас аһыт сыйлаах-ха 50,7 тый солк. эконо-мическэй көдүүһү биэр-битэ.

Снимоктарга: лаборато-рия эдэр үлэһитэ Инесе Гуабе, «Сифарм» оҥорон таһаарар препараттара.

И. Пределис фотота. (ССТА фотохроникага).

Булчут, мань аах

ТАЙАҔЫ БУЛТААҔЫНГА ТӨЛӨБҮРДЭЭХ КӨНҮЛ

РСФСР Министрдерин Советын 1983 сыл бэс-ыйын 3 күнүгүн хар-чытын төлөөн туран кө-гүлүнөн (лицензиянан) дыһык туйахтаах кыыл-дары бултааһын туһунан уураарар көгүлэттин иһин төлөбүтэ улары-тыллар киллэриллэлэр. Биһиги оройуонмуттар дыһык туйахтаах кыыл-лартан көгүлэттэн маас-аҕайдык бултаарынан тайах буолар. Тайагы бултаан этинэ госу-дарст-воҕа туттарыыга көгүлэ (лицензия) сыаната би-рингэр дьэри саастаах та-йах оҕотутар 20 солк., от-тон улахан тайахха 40 солк. олохтоһо.

Тайагы спортнай бу-лтааһыҥа (бэйэ туһаты-гар) лицензия биригэр дьэри саастаах тайах оҕо-тутар 30 солк. буолла. От-тон улахан тайахха 75 солкуобайынан быһылы-на. Лицензиялар саҥа

сыаналара быһыл күһүн-кү булт сезонутар олох-хо киирбиттэн бараллар. Тайах этин советуоп-калааһыҥа уонна спор-тивнай бултааһыҥа ли-цензияга маадыааччы-лар сайаапкаларын атыр-дыах ыйын 20—30 күнэ-рин иһинэн булчуттар уонна балыксыттар оро-йуоннаагы обществолар-ын бырабылыанньаты-гар түһөрүхтээхтэр. Ли-цензия булчуттар уонна балыксыттар обществолар-ын чилиэннэригэр эрэ бэриллэр.

Саҥа дыһалы олоххо киллэрини—бултааһын бы-раабылатын тутуһууну салгыы тупсарыыны хааччыйыа.

В. НОЕВ,

булчуттар уонна ба-лыксыттар оройуоннаа-гы обществоларын бы-рабылыанньатын пред-седателэ.

Рязанский уобалаас. Октаагы заповедника туруйа сэдэх көрүннэрин иһэр дойдута бастагы питомник төрүлүнэ. За-поведникка кыталыктар бааллар. Биллэрин кур-дук, сир үрдүгэр бу кө-төр баара-суоҕа 300 кэри-гэ ахсааннаах. Кыталык сымыатын манна олох-тоох бороҥ туруйа уйа-тыгар ууран биэрэн ба-ттарга быһаарыллыбы-та. «Кыталык» быра-йаакка тулалыр эйгэни ырыстааһын салаагыгар советскай-америкэн аҕы биригэ үлэһэтин итин-нэн АХШ ученайдара эмнэ холбоспуттара. Дж. Арчибалд кыталык сы-мыттарын илдьэ биһиги дойдубугутар үһүс тогу-дун көрөр.

Снимокка: доктор Ар-чибалд (хаҥас) уонна питомник сэмэлиссэй В. Панченко кыталыгы көрөллөр.

Ю. Дьяконов фотота. (ССТА фотохроникага).

ВАШИНГТОН БЛИЖНЭЙ ВОСТОКТААҔЫ ЫЙЫЛЛАҔА

АХШ Ближнэй Восток-ка, быстахтык ыллаха Ливанга, кэнники дип-ломатической маневрда-рын түмүктэрин аҕааһы бичээт биллэр-көстөр от-то «ыйыллаҕас» дьин ты-лынан сыһааналлар. Бу оройуонга бэйэтин кы-лаабылнай дипломатичес-кай агенһы—Ф. Хабибы Р. Макфарлейнҥа да-даны солбуйуута Вашинг-тонга көмөлөспөт. Саҥа агент Ближнэй Восток көккө госу-дарстволары-нан айанга сыдыар.

Вашингтон сценарийы-нан быһаарыыга бас би-риммэт проблемалар си-лестэре-мутуктара туох-ханы? Сценарий хаар-баар сытар. Ближнэй Востогу бэйэлэрин «тыһын интэриэстээх» эйгэлэри-нэн биллэрэн туран, АХШ бу регион төрүт-үөс но-руоттарын тыһын интэ-риэстэрин кытта бузатын аахсыбаттар. Вашингтон киһилэр империалисти-ческой ыллаһына суох бэйэлэрин дыһалаларын бэйэлэре быһаарарга дьу-луһууларын, бэйэлэригэр куттал суох буолууттар кыһамныларын, сору-мугу көрөр Палестина

арабскай нуруота бэйэтин дыһалатын бэйэте быһа-арар уонна бэйэтин наци-ональнай госу-дарствотын төрүт-үөс сокуоннай бы-раабын кытта дьүүкүүр-дээхтик аахсыан баарбат. Бэйэтин гегемонистскай санааһыларын олоххо

вантан тас дойдулар сө-лөхтөрүн таһаарар туһу-на Бейрукка «огноммут Израилы кытта «сөбүлэ-һии» ис дьинэ итиннээх-һи» буолар. «Сөбүлэһии» ан-тыгар америкэнскай пред-ставитель илии баттаа-һына эмнэ баар.

Комментатор колонкалара

киллэрин орудиятын бы-һылытынан Израиль сио-нистскай салайар эргим-тэлэрин туһанан туран-нар, АХШ Тель-Авив арабтары утары агрес-сивнай дьайыһыларын тү-мүктэрин бэйэлэрин ту-һаларыгар эргитэ са-тылылар. Израилы кыт-та туһааннаах сөбүлэ-һиһин чингэтиллибит итинник стратегия иһи-н, Вашингтон билигин Ливаны хайгытарга уонна киһи территориятын бил-лэр-көстөр өттүн изра-ильскай итиннээ «элбэх национальностоох күүс-төр» дэһсэччилэр аатта-рынан саптан быһаччы америкэнскай сэрмилэри-ни оккупациялааһыны букатыннаахтык ыннуан хаалларарга сананар. Ли-

Ливан территорияты-тан израильскай окку-паннары барыахтарын ин-нээ сүрүн өттүлэринэн сирийскай контингент буолар эйэни өйөөһүнгэ арабтар икки ардылары-наагы күүстэри урутаан таһааттарыыны ситиспит Вашингтон даданы, Тель-Авив даданы итинник чуғууулаах сөбүлэһиини Сирияга, ливанскай па-триоттарга бэйэлэригэр, эл-бөх арабскай дойдуларга сонноһун кыаллыа дии санаабыттар. Ол эрэри киһилэр алдаһаабыттар көһүннэ. Оттон Ли-вантан чопчу агрессор, а. в. Израиль, сэмилэни-лээх күүстэрин бүтүн-нүү таһаарар туһунан ХНТ Куттал суох буо-лууттар советын резо-

люциятын толоруу-нуулар буоллаха, Ближ-нэй Востока импери-алистической ороспуйда-һыи куомуннахтара си-иуу быһаарыһылар бу-һи-ти даданы суохтары-курдуу тутта сатыһылар. Дьэ итиннээ, Ливанга сүрүннээһин проблематын таннары эргитэн АХШ уонна Израиль регионга бэйэлэрин баһылыктыы-аоналарын кэнэтин уоча-раттаах этабын олоххо киллэрэргэ соруналлар. Онук сорунуулар ис-дьиннэрин дипломати-ческой ньуолбардааһы-нынан хаххалыыр сору-дахтаах. Урун дьэ саҥа аҕа Макфарлейн Ближ-нэй Восток столицалары-нан айаннаата.

Ближнэй Восток кар-татын үрдүгэр көрүүлэ-нэллэригэр Вашингтон стратегтара бэйэлэрин охсуһууларыгар соҕотох буолбатах арабскай но-руоттар угаайылаах со-рунуулары тоҕорго дьу-луурдарын учуоттаабатах-тар. Ол вашингтонскай дипломатияны ыйылла-ҕаска тириэртэ.

В. Шабаев, ССТА ырытааччыта.

Врач субэлиир

БАТТАҔЫ КӨРҮНҮҮ

Киһи баттаҕын туруга төһө ыраастык тутаргыт-тан тутулуктаах. Суу-йууттан баттах сыатын быһчархайдарын үлэлэрэ кытта тупсар. Оттон суу-нар кэмнэ массаҕаныы хаан эргитирин уонна ти-рий улатин күүһүрдэр. Ол эрэри, туох-ханнык ичиннэ, баттаҕын арыы-лаабын дуу, кураанаҕын дуу эбэтэр сөптөөбүн дуу быһаарыах тустааххын. Арыылаах баттагы 5—7 күнүгэ биридэ сөп түбэ-һэр шампуннарынан эбэ-тэр «Лесиде», «Ваннос», «Хвойке», «Борно-тимо-ловое» курдук мылалала-рынан сууһуллуохтаах. Аһылык рационун эмнэ көрүүххэ наада арыы-лаагы, олус сылаадагы, аһылыгы, туустаагы, мин-ералы аччатыахха. Наһаа арыылаах батта-гы сууһан бараң сай-гыыр уугар наһаагынай спирт эбиллэр (1 литр ууга 1 чайнай ньуоска). Сорох сырыыга мыыла оннугар 3—4 литр ууга 1 столовой ньуоска кураа-нах харгыһаны кутан туһанылар. Баттагы эм-тээх оттор көөннөһүктэ-ринэн сайгыыр туһалаах.

Онук көөннөһүктөр пар-фюмернай маҕаһылынар-га атылланаллар. Батта-гы крапива, ромашка, мать и мачеха уонна ха-тын лабаалара ортуу-дубут ууларынан сайгыыр ордук үчүрэй буолааччы. Арыылаах баттахха «Ви-окриол», «Аминат», «Ви-ол», «Кармазин», «Л-102» курдуктар туттуллаллар. Хаһаа баарар бат-тахха «Консул» лосьон туттуллуон сөп. Кураанах баттагы арыы-ламматын наадатытан 10—14 хонукка биридэ суу-һуллуохтаах. «Детское», «Косметическое», «Оникс», «Русский лес» арыы эби-лээх мылалаларынан, «Личная», «Жемчуг» дьин шампуннарынан, «Лондес-траль» дьин эмульсиянан туһанар көдүүстээх. Мыланы туһаныах ин-нээ сайданар уугар 1 столовой ньуоска укус кутулар. Кураанах бат-тахха «Резоль», «Нолан» «Бигулин», дьин лосьон-нарынан, «Паприн», «Ме-фисто», «Особый», «При-ма» дьин кремнэринэн туһанылар. Хоһоһолоох буоллаххына, сууһуон 1—2 чаас ичиннэ сылы-

тыллыбыт мас арымын тебэт тириитигэр интэри-сотуохтааххын итиннээ полиэтиленовой былааты-ын баанан бараң махро-вай сотторунан бүрүнэи кэбиһиэхтээххин. «Гая-не», «Лесиде» дьин мыы-лалары туһанаргытыгар сөбүлөнөр.

Доруобай баттахтаах буолууга сөптөөхтүн уту-һуу, салгыныга сылдыһы, эти-хааны эрчийи, вита-миннаах аһылык туһа-лаахтар. Араас витамин-нар, кальций глюконата уонна да атыттар баттах уһуурутар көмөлөһөллөр.

Киһи баттага куруук түһэр. Сууккага 40-на тийэ баттах түһэр. Ор-дук сааскы уонна күһүн-нү бириэмэҕэ. Түспүт баттах оннугар саҥа бат-тах үүнэр. Ити нуорма-тыттан ордук ахсааннаах баттах түһэр түбэлтэти-гар врачка көрдөрүүххэ наада. Өйдөөн кэбиһи: төһөнөн эрдэ уонна би-риэмэттэр баттаххытын эмитигит да, соччонон бэйэбитигэр ордук.

В. РУБИНА, медицинскэй наука кандидата.

Суһал дьаһал

ыгыралларын кытта шо-фердар И. С. Оконешни-ков, В. И. Керемени-ков, дьуһурунайдар Ю. П. Васильев уонна А. С. Лу-кин тутта кэллэнэр түөрт сыллыа олоһор. Ыалта кутталы үөскэтиит уоту

суһаллык умуллардылар. Онон сулууспалыгар эбээһинистэрин үчүгэйдик толорбут алдархайы туо-раппыт дьонго уонна кө-мөлөспүт ыалларбытыгар истинник махтаньыт.

И. ОКОНЕШНИКОВ, А. АРЖАКОВА, Чурапчы с.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНОВ.

ПРЕДПРИЯТИЕЛАР, УЧРЕЖДЕНИЕЛАР

УОННА ТЭРИЛТЭЛЭР САЛАААЧЧЫЛАРЫН ИСТИЛЭРИГЭР

Нефтен бородуукталары көдүүстээхтик туһанар инниттэн уматык, оҕу-нуох талонун кэтэх өт-түгэр туһанылар бол-доуу (квартилларын) ыйар штамп таһынан транспорт средствотын госу-дарственной нуөмэ-р туруорулуохтаах. Бири-дэ туттууга сууккага эбэ-тэр бири рейскэ сөп буо-лар нуорма талона бэри-лиэхтээх. Бу дьыл бала-һан ыйын 1 күнүттэн транспорт средстволары-гар уматыгы бириги итиннээ бэрээдэгэ олох-тонор.

Аллараа Востээхтээги нефтебаза дирекцията.

«Якутсельстрой» оҕу-йуоннаагы мехучастотар бастайааннай уонна быс-тах үлэлэргэ инуктуу-дар, малярдар, болуоту-һуулар, трактористтар итиннээ таас быһааччытадалар.

Үлэҕэ киириэн бэ-лаахтар Чурапчы с. Пе-ровскай уул. 38 №-тэр и-лэн кэпсэтин.

Учаастах администрацията.

Оройуон киһиннэри-үүт завода сабыллы-һыи үүккэ ахсаанна-һыи ыҕаҕа, тутар пу-примечанията. Субуру-сай аатынан соххэ о-дленнэлэрин салааа-чылар атырдыах ыйы 20 күнүгэр дьэри ма-тар Федосеева А. М. кы-та кэлэн, аахсаргыты-Эт-үүт комбинатын дирекцията.

БИҔИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.